

3. Összességében megállapítható, hogy a bemutatott kötet elsősorban a mai román személy- és intézménynévadást jeleníti meg pszicho-, szociolingvisztikai és szemiotikai szempontok érvényesítésével. A modern kutatások sora a szerzőnek köszönhetően értékes művel gazdagodott, s e munka interdiszciplináris erényeinek köszönhetően alaposabban megismerhetjük a különböző névadási indítékokat és egyes névtípusok kialakulásának folyamatát is.

KISS MAGDALÉNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

ILEANA IONIȚĂ-IANCU, Onomastică românească și unele aspecte didactice ale valorificării antroponimiei [Román névtan és a személynevek megközelítése didaktikai szempontból]

Editura Paralela 45, Pitești, 2012. 183 lap

1. A román személynévkutatás történetének fontos korszakaként jelölhetjük meg a 20. század első felét. Az 1930-as években két fontos regionális összefoglaló munka jelent meg: IOAN AUREL CANDREA *Onomastica românească cu privire specială la onomastica Olteniei* [Román névtan, különös tekintettel az olténiai névtanra] című műve (București, 1935–1936) és ȘTEFAN PAȘCA *Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului* [Személy- és állatnevek Olténiában] című munkája (București, 1936). Egyiküknek sem sikerült azonban meghatározni azokat az elveket, amelyek a névtannak ezt az ágazatát jellemeznék. Mindkét szerző elfogadta MIKLOSICH, MARETIC és WEIGAND megállapítását, miszerint a román népnek nincs önálló névtani rendszere. Ez a kijelentés több nyelvész elbátortalanított egy nagyobb összefoglaló diakrón munkától, így inkább több kisebb szinkrón vizsgálat látott napvilágot. Ugyanakkor 1934-ben NICOLAE IORGA, látva a személynévtan módszertani hiányosságait, a *Nume de botez la Români* [Keresztnévek a románoknál] című munkájában olyan felosztást kínált, amelyben különböző periódusokat különböztetett meg a román névanyag fejlődésében; igaz, gyakran helytelen etimológiákat adva. E tanulmányokkal a terepmunka és az adatok aprólékos, pontos lejegyzése a román névkutatásnak is fontos jellemzőjévé vált.

A román névtan későbbi fontos műveiből csak néhányat említünk meg itt. ALEXANDRU GRAUR *Nume de persoane* [Személynevek] című kézikönyvében (Editura Științifică, București, 1965) a román személynevek kialakulásával, változásával és helyesírásával kapcsolatos kérdésekre kereste a választ különböző szempontok alapján. Később IOAN PĂTRUȚ ehhez hasonló munkát publikált: *Nume de persoane și nume de locuri românești* [Román személynevek és helynevek] (Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984), amelyben e két alapvető névfajtát vizsgálja.

A szakemberek és a nagyközönség számára is alapvető munkának számítanak a névszótárak. Ezen a téren a legkiemelkedőbb művek: NICOLAE A. CONSTANTINESCU *Dicționar onomastic românesc* [Román névtani szótár] (Editura Academiei, București, 1963), IORGU IORDAN *Dicționar al numelor de familie românești* [Román családnevek szótára] (Editura

Științifică și Enciclopedică, București, 1983) és CHRISTIAN IONESCU Mică enciclopedie onomastică [Kis névtani enciklopédia] (Editura Enciclopedică Română, București, 1975) című műve. Ezek modellértékűek lettek az utóbbi évtizedekben megjelenő hasonló kiadványok számára.

2. ILEANA IONIȚĂ-IANCU itt ismertetett kötete egy pedagógusok számára meghirdetett verseny díjnyertes munkája. Az előszó a művet széles olvasóközönségnek ajánlja (filológusoknak, tanároknak, diákoknak; jelenlegi és jövőbeli szülőknek, akiket érdekel saját nevük jelentése, vagy megfelelő nevet szeretnének választani utódaiknak), illetve tájékoztatást ad a kötet összeállításának körülményeiről és háttéréről is. A szerző művének kiindulópontjaként általános áttekintést ajánl a személynevek kialakulásáról és fejlődéséről, valamint különböző módszertani eljárásokat, alkalmazásokat kínál, amelyek fontosak lehetnek a román nyelv és irodalom iskolai oktatásában (7–8).

A kötet az előszót követően öt nagy fejezetből áll. A szerző elsőként összefoglaló áttekintést nyújt a személynevekről (9–40). Szól a névtan és más tudományágak kapcsolatáról, a román személynév kutatás elveiről és módszereiről, a román személynévrendszer fejlődéséről, valamint a nevek szerkezetéről és funkciójáról. A román személynevek fejlődésében négy szakaszt különböztet meg; a harmadik periódus kapcsán utal a szerző a magyar hatásra is. A román nyelv korai időszakát a leíró nevek használata (*Albu* 'fehér', *Micu* 'kicsi') jellemezte. Az azt követő korszakban sok ószláv eredetű név került át a román nyelvbe (*Bogdan*, *Vlad*). Az ortodox egyház hatására a 12–19. században a román keresztnévek elsősorban a martirológiumok névanyagából származtak, de ezek mellett megjelentek a szomszédos népektől átvett nevek is. Több név használata mutat itt magyar hatást: *Andrei* ('András'), *Anton* ('Antal'). A modern korszakot az antik római nevek divatja (*Augustin*), a nyugati műveltség hatása (*Oliver*, *Renata*) és történelmi hősök nevei (*Decebal*) is jellemzik.

Ugyanebben a fejezetben tárgyalja a szerző a nevek változásait, amelyeknek számos oka lehet. A kétnyelvű vidékeken a különböző eredetű nevek elrománosodhatnak, mint például a magyar *Nagy* > r. *Naghiu* (29) esetében. A személynevek osztályozásában a szerző CONSTANTINESCU rendszerét követi. A román személyneveket két nagy csoportra osztja: a keresztyén (bibliai és martirológiumi) és a világi nevek kategóriájára. A világi neveknél említi a magyar nyelvből kölcsönzött neveket is: *Almaș*, *Farcaș*, *Lasău*, *Gabor* (*Gavril*), *Tămaș* (*Toma*) stb.

A második fejezetben a szerző a személynevek témakörének tanításával foglalkozik (41–76). Az 5–8. osztály az egyetlen olyan időszak, amelyben a tanulók gazdag elméleti és gyakorlati bevezetésben részesülnek e témakört, illetve a nyelvészet különböző területeit illetően. A szerző az Editura Humanitas tankönyvei alapján mutatja be, hogy miként jelennek meg a személynevek a fonetika, a helyesírás és a helyesejtés, a szókészlet, a szemantika, a morfológia, valamint a mondatban ismeretköreinek kapcsán a különböző évfolyamoknak szánt tananyagban.

A harmadik fejezetben (77–96) a személyneveknek a román irodalomban való felhasználásával foglalkozik a szerző, azokra a művekre térve ki, amelyeket az említett osztályokban tanítanak. Áttekinti a nép- és műköltészeti alkotásokban megjelenő személyneveket, s elemez néhány jól ismert irodalmi alkotást (pl. Caragiale műveit).

A negyedik fejezet (97–104) a *Hogyan helyes?* címet viseli. Ebben ötven kérdést kínál a szerző az általános iskolások személynevekhez kapcsolódó tudásának felméréséhez.

A kötet végén egy kis utónévszótár található, amely több mint 350 szócikket foglal magába (105–179), ám arra való utalást nem tartalmaz, hogy honnan származik a névanyag. A korpusz főként régi és modern román keresztnéveket tartalmaz, amelyeket etimológiai és jelentéstani magyarázatok követnek. Néhány név esetében a szerző utal arra, hogy milyen híres személyiségek viselik az adott nevet, legtöbb esetben pedig a becézett formát is megadja; nem tünteti fel azonban például az adott nevekhez kapcsolódó hivatalos névnapot.

A felhasznált irodalmat a szerző három részre osztva adja meg: általános művek, névtani szakmunkák, valamint módszertani dolgozatok (180–183).

3. ILEANA IONIȚĂ-IANCU munkája szakmailag megalapozott, egyúttal közérthető, főként a nagyközönség számára szóló könyv, melynek révén tovább gazdagodott a román személynévanyagot bemutató művek sora.

MÁR ORSOLYA

Bukaresti Tudományegyetem
Idegen Nyelvek és Irodalmak Kar

Deonomasticon Italicum. Dizionario storico dei derivati da nomi geografici e da nomi di persona 1–4. Con supplemento bibliografico
[Deonomasticon Italicum. A földrajzi nevekből és a személynvekből
kialakult származékalakok történeti szótára 1-4.
Kiegészítő bibliográfiával]

Szerkesztő: WOLFGANG SCHWEICKARD. Niemeyer, Tübingen, 1997–2013. 1. 780 lap,
2. 802 lap, 3. 869 lap, 4. 822 lap, bibliográfia: 530 lap

1. WOLFGANG SCHWEICKARD, a saarlandi egyetem professzora 1997-ben indította útjára nagyszabású vállalkozását, mely az olaszban köznevesült (akár idegen eredetű) tulajdonnevek szótárának elkészítését tűzte ki célul. A mű első része, a helynevekből alakult köznevekre vonatkozó négy kötet 2013-ban teljessé vált; tovább folyik ugyanakkor a két kötetesre tervezett, a személynvevek köznevesült alakjait számba vevő rész szerkesztése.¹

2. A Deonomasticon Italicum (DI.) megszerkesztésének ötletéről és céljáról a saarlandi egyetem portálján is elérhető az a német nyelvű tájékoztató tanulmány (Projektbeschreibung),² amelyet a szerző kötetben is publikált.³ Ebben az írásban megtalálható az *eschimesi* 'eszkimó(k)' mintaszócikke is.

¹ Ebből a részből eddig négy mintaszócikk (*Brougham* és *Fahrenheit*, továbbá *Lutero* és *Cicerone*) jelent meg a Rivista Italiana di Onomasticában (2012: 461–466. és 2013: 129–136, 467–473).

² <http://www.romanistik.uni-saarland.de/de/schweickard/deonomasticon-italicum.html> (2014. 09. 10.)

³ STÄDTLER, THOMAS Hrsg. 2003. *Wissenschaftliche Lexikographie im Deutschsprachigem Raum*. Universitätsverlag Winter, Heidelberg. 127–136.